

Szállassy Noémi, Dáné Endre

Tanuljunk emberséget az állatoktól! – érzelmi intelligenciát természetismereti játékokkal fejlesztő képzés Szlovákiában

Augusztus 6–12. között a szlovákiai Vámoson (az alacsony Tátrában) zajlott a LEHUA – *Learning Humanity from Animals* (*Tanuljunk emberséget az állatoktól!*) című nemzetközi képzés. A Kaland'OR Egyesület képviselőiként szerencsés résztvevői voltunk ennek a programnak.

A tréning elsődleges céljai között a következők szerepeltek: környezetvédelmi és ökológiai szemléletformálás, attitűdbeli változás indukálása, ismeretek bővítése, átadása egyes állatfajokról – élő állatok megfigyelése mellett, az önismeret folyamatos mélyítése a nemformális tanulás módszereivel. A tréning az Erasmus+ Pályázati Program keretében valósult meg, a konzorcium tagjai a magyarországi Rogers Személyközpontú Oktatásért Alapítvány mint koordinátor, a Fővárosi Növény- és Állatkert (Budapest), a Milvus Csoport Madártani és Természetvédelmi Egyesület (Marosvásárhely) és a szlovákiai Tandem Egyesület képviselői voltak. A tréningen óvónők, tanítónők, biológusok, biológusok, gyógypedagógusok és pszichológusok vettek részt. A tréning első három napján az egyén volt fókuszban, a következő három napon a társadalmi és a közösségi csoport, majd a hetedik, utolsó nap az értékelés és a visszacsatolás volt. Minden nap legalább egy kontaktálatos (állat megfigyeléséhez kapcsolódó) játék, élmény vagy tevékenység is zajlott.

A játékok tapasztalatait minden esetben tudatosítottuk, levontuk a következtetéseket, ön- és csoportreflexió is történt. Reggelente szakmai nyitókörök, esténként szakmai kiscsoportok beszélgettek egymással.

1. kép. Ember és állat kapcsolata

	1. nap	2. nap	3. nap	4. nap	5. nap	6. nap	7. nap
Rögzítés		Szakmai kérdések megvitatása	Szakmai kérdések megvitatása	Szakmai kérdések megvitatása	Szakmai kérdések megvitatása	Szakmai kérdések megvitatása	Szakmai kérdések megvitatása
Delelőn		Érzékelés vezérlésében Az érzékelés különböző módjai, sajátosságai és következményei	Szükségletek 1 Állati és emberi szükségletek, azok hierarchiája	Természetjárás	Az állati és emberi viselkedés hasonlóságai Állat- és humánviselkedés	Mit tanulunk az állatoktól? Mit érdemes átvennünk az állatvilágtól, mire tudunk tovább fejlődni?	A tréning értékelése Visszajelzések adása egymásnak Dicső
Délután	A LEHUA projekt bemutatása Tapasztalati tanulás és önismereti fejlődés az állatvilág segítségével	Szükségletek, diverzitás Az emberi és állatvilág sokféleségének aspektusai	Szükségletek 2 Állati és emberi szükségletek, azok hierarchiája	Rendszer-gondolkodás Csoportok, rendszerek, azok dinamikája	Az együttélés szabályai Hogyan, miért tud jól működni egy (állati vagy emberi) társadalom; stratégiák az állatvilágban	Sztereotípiák, előítéletek A gondolkodási sztereotípiák vonásai egyéni és csoporton szinten	
Este			Szakmai kiscsoport	Szakmai kiscsoport	Szakmai kiscsoport	Szakmai kiscsoport	

1. melléklet

A képzés az 1. számú mellékletben feltüntetett időbeosztás szerint zajlott. A következőkben röviden felvázoljuk a képzés legfontosabb témaköreit, megemlítve a legmemlékezetesebb tevékenységeket és játékokat.

Ismerkedés a csoporttagokkal (ismerkedő kör)

Kinek milyen meghatározó élménye volt már állatokkal kapcsolatban? Voltak-e hasonlóságok? Kit milyen állatnak tudna leginkább elképzelni a társa, és miért éppen annak? Ez milyen érzéseket és gondolatokat vált ki a résztvevőkből?

Gyűjtögetés a természetben (a közvetlen környezet felfedezése egy lista segítségével)

A feladat célja az volt, hogy nyitott szemmel járjunk a természetben, vegyük észre az apró szépségeket, érzékenyen reagálva a körülöttünk zajló jelenségekre, történésekre. Keresnünk kellett egy állati jelet, egy álcázott külsejű rovar, egy prémдарabot, egy természetes odút, anyagot egy lehetséges madárfészekhez, egy hangyabolyt, valami gyönyörűt, valami éleset, valami fehérét, valamit, ami hangot ad ki, valami kereket, valamit, ami a természetben fontos stb. A nagy keresés közben ez a gondolat vezérelt bennünket: a természetben minden fontos, és semmi sem haszontalan.

Ma, amikor a modern kor embere eltávolodott a természettől, fontos, hogy megtaláljunk a gyökerekhez, hogy több időt töltsünk állatok és növények társaságában, hogy győzzük le a sztereotípiákat és előítéleteket, döntsük le a hiányos tudás falait. A természetterápia, a vadonterápia, az állatasszisztált terápiák kifejezetten pozitívan hatnak az ember egészségre, kedélyállapotára, segítenek megnyugodni, elmélyedni.

Állati nyomozás

A tevékenység keretében egy bűntényt kellett felgöngyölítenünk, követnünk az állati nyomokat, helyszíni szemlét tartanunk, megvizsgálva és elemezve a maradványo-

VÁMOSI AKTA

NYOMOZATI ANYAG

Kövesd a tudományos nyomozás lépéseit! Ha az aktát gondosan kitöltöd és megtalálod a rejtély kulcsát, akkor megfejtethed mi történt.

Kövesd az állati nyomokat!

Olvasd a térképet!

HELYSZÍNI SZEMLE

Helyszínen talált nyomok:

1. nyomok
2. nyomok
3. nyomok
4. _____
5. _____
6. _____

AZ ÁLDOZAT

Ki lehet az áldozat? jegesmedve

Milyen maradványokat találtunk? nyomok

MI TUDHATÓ MEG A NYOMOK ELEMZÉSÉVEL?

Mi tudható meg...

- ...a jett helyszínéről? nyomok
- ...a halál időpontjáról? nyomok
- ...a halál okáról? nyomok
- ...az indítékról? nyomok

Bizonyítható-e...

- ...minden kétséget kizáróan a szándékosság?
- ...minden kétséget kizáróan a gondatlanság?
- ...az elkövető személye? nyomok

NYOMOZATI ÚGY LEZÁRÁSA

Jelenlétét követően az egy helyszíni nyomozást
Majd internetes nyomozással az eredményt

2. melléklet

kat (2. melléklet). A gondosan megválasztott nyomozati anyag alapos szemügyrevétele és vizsgálata során csoportmunkában kiderítettük, hogy az áldozat a jegesmedve lehet, aki a negatív antropikus hatás okozta globális felmelegedés során elvesztette élőhelyét, és gyakorlatilag éhen halt. Minden csoport valamilyen alkotás formájában jelentette meg a vizsgálat eredményét.

2. kép. Állati nyomozás

Érzékelés az állatvilágban

A modul célja annak bemutatása volt, hogy különbözőképpen érzékelünk, észlelünk, vélekedünk, különbözőek az attitűdjeink. Itt sorba iktattuk ki az érzékszerveket. Egy bekötött szemű személy („denevér”) a kiadott és visszavert hangok alapján kellett tájékozódjon a teremben, és úgy helyet változtasson, hogy ne ütközzön akadályba.

A látást és szaglást kiiktatva, csak az ízérzékelésünkre támaszkodva kóstoltunk gyümölcsöket, és így azonosítottuk ezeket.

A legérdekesebbek a tapintódobozok voltak: egyikben szaruképződményeket (zsi-
ráfpata, levedlett kígyóbőr és rovarexuvium), a másikban csontképződményeket (szarv,
teknőspáncél) találtunk. A feladat az volt, hogy tapintás alapján próbáljuk azonosítani a
dobozok tartalmát, és állapítsuk meg, hogy milyen szempontok szerint voltak csoporto-
sítva a tárgyak.

A rovarok tapintószőreit utánozva bekötött szemmel, ecsetek segítségével kellett
„letapogatni” tárgyakat (egy tengeri kagylót és egy berbécskoponyát). Az ecset segítsé-
gével nem sikerült beazonosítani a tárgyakat, de később, a kezünket használva ez könny-

2. kép. Érzékelés tapintószűrőkkel

nyen ment. A *Tapogató doboz* tevékenység megbeszélése során a következő kérdésekre kerestük a választ: Nehézséget okozott-e a dobozokba való benyúlás? Könnyű vagy nehéz volt-e azonosítani a dobozok tartalmát? stb. Ebben a részben a percepció különbözőségének észrevételét dolgoztuk fel. Megbeszéltük, mi minden befolyásolja észleléseinket, és miként adaptálódunk ezekhez.

Az orrszarvú csörlátásának modellezése

Az orrszarvú hallása és szaglása kitűnő, látása viszont gyenge. Ha valamit jól meg akar nézni, előbb az egyik szemével, majd a másikkal teszi ezt, a két szem ugyanis a koponya két oldalán helyezkedik el, és az állat nem lát egyenesen előre. Az ember esetében egy ilyen „orszarvú” szem viselése bizonytalanságot vált ki, nehezebb tájékozódni a térben, kikerülni az akadályokat. E feladat során próbáltunk párhuzamot vonni az emberi és az állati látásmód között, választ keresni arra, hogy vajon a bizonytalan érzékelési mód kiválthat-e agresszív magatartást?

4. kép. Így lát egy orrszarvú

Mi lennél, ha állat lennél?

A kérdés az volt, hogy mindenki képzeljen el egy állatot, amivel azonosulni tudna, alkotson, keressen vagy készítsen ezzel a fajjal egy címert, képzelje el az állat ideális lakhelyét, ezt jelenítse is meg, és azonosuljon lélekben ezzel az állattal.

Az önismereti rész egyik momentumaként az egyéni elvárásokat, vállalásokat és fejlődési célokat fogalmaztuk meg. A célalkotást a SMART módszerrel végeztük. A SMART

5. kép. Képzeletbeli élőhelyek

a specific (konkrét), measurable (mérhető), achievable (elérhető), relevant (releváns) és time-boxed (időben korlátozott) szavakból alkotott rövidítés. A megfogalmazott célok ezen tulajdonságokkal rendelkeztek. A tréning egész ideje alatt folyamatosan visszatértünk az egyének által megfogalmazott célokra, és reflektáltunk arra, hogy ezek a képzés végére megvalósultak-e.

Tévhitek megdöntése, fóbiák leküzdése

6. kép. Ismerkedés a kéregutánzó sáskával

7. kép. Kéregutánzó sáska kézfejen

Itt ún. kontaktállatokkal ismerkedtünk, olyan „nem szeretem” fajokkal, amelyeket az ember általában – ismeretek hiányában – negatív tulajdonságokkal vértéz fel. Egy nagyon jól megszerkesztett, a rovarok csodálatos világáról, változatosságukról és viselkedésbeli szokásairól tartott tudományos előadás után alkalmunk volt közelebbről is megismerkedni egy kéregutánzó sáskával és egy afrikai csótánnyal. A rovarok megfogása, kézben tartása, simogatása nem mindenkinek megy könnyen, sokan irtóznak, viszolyognak tőlük. Ezekről az érzésekről beszélgettünk, miközben a fent említett fajok biológiájával ismerkedtünk.

Etológiai megfigyelések

Párban figyeltük meg a gilisztákat, a sáskákat és a csótányokat. Feladatunk egy mini-kutatás végzése volt – konkrét hipotéziseket kellett megfogalmaznunk, és tesztelnünk kellett ezeket. A feladat egyik célja a viselkedésökológus és a természetfotós munkájába való betekintés volt. A viselkedésökológus ugyanis hosszú és fárasztó órákat tölt el az állatok megfigyelésével addig, ameddig rájön egy apró viselkedési mintára, és rengeteg időt tölt el terepen az, aki egy természetfilm apró kockáját rögzíti.

Állati társkereső

Nagyon kedves feladat volt, melynek keretében mindenki egy általa kiválasztott „nem szeretem” állatfaj számára kellett társkereső hirdetést fogalmazzon, kiemelve azokat a tulajdonságokat, amelyekkel vonzóbbá tudja tenni az illető fajt. A beszélgetőkörben a következő kérdésekre kerestük a választ: Melyek azok az emberi tulajdonságok, megnyilvánulások, amelyek megnehezítik valaki számára, hogy barátságot, jó viszonyt alakítson ki? Milyen emberi tulajdonságoktól idegenkedünk? Milyen tulajdonságok vonzóak? Van-e olyan, hogy egyes személyekhez jobban vonzódunk vagy erősebben elfordulunk tőlük?

Ökológia és csoportdinamika

A modul célja az együttélések komplexitásának megértése, rálátás arra, hogy minden mindennel összefügg, a fajok és egyedek egymásra vannak utalva. Közben nagyon jó csapatépítő játékot játszottunk, *Hangyák, ki a fészekből!* címmel. Ennek célja az volt, hogy a rossz körülmények bekövetkezőkor a „hangyaboly” tagjai minél gyorsabban hagyják el a bolyukat. Közös, több kör lejátszása során stratégiákat dolgoztunk ki, kooperatívan együttműködtünk, összevesztünk, és döntéseket hoztunk a minél jobb eredmény elérése végett. A megbeszélés során feltett kérdések: Ki milyen szerepet vállal egy csoportban? Mekkora felelősséget érez, ha nem sikerül a csoportnak teljesíteni a kívánt célt? Volt-e olyan helyzet, amiben valaki jól, rosszul, frusztrálva érezte magát? Megélt-e bárki valamilyen nehézséget a játék során?

Beszélgettünk a csoportdinamikai folyamatokról, a csoporton belüli szerepekről és stratégiákról (pl. önfeláldozás, altruizmus, együttműködés, versengés, asszertivitás, agresszió, érdekérvényesítés), párhuzamot vontunk az állati és emberi társadalmak között, és szó volt a szabálykövetéshez, alkalmazkodáshoz való személyes viszonyokról is.

Zöld híd-játék

Ennek a csoportkohéziót erősítő játéknak a során egy, az állatok számára megfelelő, autópálya felett áthaladó zöld felüljárót kellett építenünk csoportosan úgy, hogy minden csapat csak egy fél hidat épített. Ennek a hídnak tökéletesen illeszkednie kellett a másik csapat által épített fél híddal. A hídépítés közös anyagokból valósult meg, olyan körülmények között, hogy a két csapat egymástól elszigetelten dolgozhatott, egymás készülő munkáját nem tekinthették meg, és a csapatok vezetői csak néha kommunikálhattak egymással a hídépítés fejleményeiről. A második hídszakasz összeillesztésénél fontos volt a természetvédelmi, statikai és esztétikai szempontok figyelembe vétele is.

A képzés egész ideje alatt sok érzékenyítő feladatot és energetizáló játékot játszottunk. Kedvenceink közé tartozott a *Biodiv activity*, melyben körülírni, elmutogatni, lerajzolni kellett fajokat és biológiai fogalmakat, valamint a *Meleg kapu* nevű érzékenyí-

8. kép. Zöld híd építése

tő játék. Utóbbihoz körben álltunk, a kör közepén álló személy pedig csak azon a kapun mehetett ki a körből, amelyiknél két „meleg tekintetű” szempárral találkozott. Érdekes volt megtapasztalni, hogy mennyire kifejező tud lenni a mimika és a szemek melegsége vagy hidegsége.

Gyönyörű természeti képeket láttunk a kirándulás során, amikor felmáztunk a Gyömbér csúcsra, és a „sárkányokkal” barátkoztunk.

A képzés egy komoly értékeléssel és egy nagy, közös, természeti anyagokból álló mandalakészítéssel zárult. Beszélgettünk arról, hogy milyen élményeket, érzéseket keltettek bennünk a megélt gyakorlatok és a csoport tagjaival és az állatokkal való találkozások. Ezeken túl a következő kérdéseket igyekeztünk megválaszolni: Volt-e valami, ami megérintett, és valami, ami kellemetlenül érintett? Milyen élmény volt a csoport részének lenni? Ki mivel járult hozzá a közös mandalához? Mit jelent az egyén számára az a

tárgy vagy anyag, amit a természetben gyűjtött, és beépített a mandalába? Ki milyen élményét építette be a közös alkotásba?

Hálásak vagyunk azért, hogy részt vehettünk ezen a remek képzésen, sokat tanultunk magunkról, a csoport tagjairól, az állatokról és a természetről.

Irodalom

Résztevői munkafüzet – Learning Humanity from Animals (LEHUA) – Tanuljunk emberséget az állatoktól! Pályázati azonosító: 2016-3-HU02-KA205-002032

11. kép. Mandalakészítés